SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:369

av Magnus Jacobsson m.fl. (KD)

Småskalig vattenkraft för att gynna landsbygden

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för bevarande och utveckling av den småskaliga vattenkraften och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det svenska kulturlandskapet har växt fram under århundraden av mänsklig påverkan i form av jordbruk, handel samt byggande av byar och samhällen. Olika naturliga utmaningar har gjort att vi fått olika typer av bebyggelse i olika delar av Sverige. I både Småland, Bohuslän, Dalsland och Värmland har man byggt dammar för att spara på vattnet och dra nytta av den energi som finns i vattnet för att driva kvarnar och industrier.

Dessa dammar, som inte bara finns i våra hembygder, har skapat förutsättningar för både fisk- och fågelliv; det har möjliggjort djurhållning och bevattning av åkrar under torrperioder. Samtidigt som dammarna har tjänat både djur och människor så har det skapat förutsättningar för företagande och boende.

Regeringen har nu tagit fram ett nytt förslag till lagstiftning avseende småskalig vattenkraft – vilket är bra. Samtidigt saknas flera perspektiv i den nya lagen.

Vattenkraft handlar inte bara om själva vattenkraften – man måste beakta det djurliv som har växt fram i och runt dammarna. Man måste också ta hänsyn till de värden som finns för alla fastighetsägare som idag bor vid en sjö som man tror är ”naturlig” men som är en del av det kulturlandskap som har växt fram när vi människor har brukat och kultiverat marken.

Stora delar av vårt kulturlandskap som vi idag tar för givet med bl.a. röda hus med vita knutar och där ängar möter sjöar är de facto skapade av våra förfäders slit där dom har plockat bort stenar ur marken och byggt dammar för att möjliggöra både jordbruk och energiutvinning.

Lagstiftningen kan inte bara ta hänsyn till det nationella energiintresset när man pratar om småskalig vattenkraft. Lagen måste ta hänsyn till lokal och regional energieffektivitet. Den måste också ta hänsyn till de ekosystem som idag finns i och runt våra uppdämda sjöar och vattendrag. Ytterligare måste lagen ta hänsyn till de stora ekonomiska värden som riskerar att försvinna för enskilda fastighetsägare när sjöar och vattendrag försvinner därför att man river ut väl fungerande dämmen.

Vid sidan av dessa privata äganderättsfrågor måste lagen även ta hänsyn till den oroliga tid vi lever i. Staten kan inte å ena sidan hävda att vi skall producera mer mat via en ny livsmedelsstrategi samtidigt som vi skall förstöra förutsättningarna för densamma genom att återskapa våtmarker och riva ur dämmen som är nödvändiga för att klara av livsmedelsproduktionen.

En annan fråga som den nya lagen inte tar hänsyn till är ökade vattenflöden på grund av klimatförändringar. Enligt flera rapporter kan vi förvänta oss fler och mer intensiva regn, vilket kommer att leda till ökade flöden i våra sjöar och vattendrag. Om inte detta regleras finns det stor risk att städer och samhällen som idag finns längs med dessa sjöar och vattendrag kommer att översvämmas, med stora personliga och samhällsekonomiska kostnader som effekt. Tyvärr fångas inte detta upp i det nya lagförslaget.

Istället för att stressa fram en lag som inte tar ett helhetsgrepp borde vi förlänga pausen för miljöprövningen av vattenkraften och ta fram en lag som hanterar alla de frågor som behöver hanteras.

Det är också viktigt att lagstiftning och ”vattenfonden” går hand i hand. Nu har staten påbörjat prövningen av småskalig vattenkraft samtidigt som fonden har infört ett stopp för att betala ut ersättning till de som får sina anläggningar prövade. Detta gör att flera vattenkraftsägare riskerar att gå i konkurs då man är ålagd att göra en prövning men man får inte det ekonomiska stöd man har rätt till.

Utöver det vi redan har anfört i motionen bör en ny lagstiftning se hur andra länder gör. I Tyskland underlättar man genom att till exempel klassa fler vattendrag som kraftigt modifierade vatten. I Norge har man underlättat och uppmuntrat till nybyggnation av småskalig vattenkraft då det möjliggör ”ö-drift” i krig.

Den svenska lagen borde ha som fokus att den småskaliga vattenkraften utvecklas i stället för hämmas.

En ny lag som uppmuntrar till småskalig vattenkraft och fortsatt utveckling av våra dämmen i kombination med regeringens nya lagstiftning avseende strandskydd kommer leda till att landsbygden kan utvecklas, vilket leder till att fler kan jobba och bo i hela landet.

Magnus Jacobsson (KD)

Kjell-Arne Ottosson (KD) *Magnus Oscarsson (KD)*

Carl Wiktor Svensson (KD)